

УДК 336.71

Смірнова Ольга Олегівна,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри банківських інвестицій
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
(03680, Україна, Київ, проспект Перемоги 54/1)
E-mail: o.smirnova@ukr.net

Нікітін Андрій Валерійович,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту банківської діяльності
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
(03680, Україна, Київ, проспект Перемоги 54/1)
E-mail: avnikitin@ukr.net

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СПІВПРАЦІ СВІТОВОГО БАНКУ ТА УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто сучасний стан співпраці Світового банку з провідними країнами світу. Проаналізовано специфіку такої співпраці з Польщею, Данією, США на протязі кількох років. Особливу увагу присвячено особливостям співпраці з Україною в умовах глибокої економічної кризи та можливостям застосування іноземного досвіду у вітчизняних умовах. Детально розглянуто досвід Польщі щодо залучення коштів Світового банку в різні галузі економіки та ефективність їх використання. Визначено напрямки вдосконалення співпраці Світового банку та України за вимогами Світового банку для європейських країн.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: Світовий банк, інвестиції, інвестиційний потенціал.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Світовий банк розробляє Стратегію партнерства відповідно до пріоритетів уряду. Зараз Україна потребує підтримки фінансового сектору та підтримки державних реформ, на що банк оперативного зреагував і скоригував кредитну програму. Але незважаючи на контроль і постійне супроводження проектів, що реалізуються в Україні Світовим банком, програма 2008—2011 років була повністю провалена, а проміжний звіт за програмою 2012—2016 рр. вказує на невтішні результати та призупинення деяких проектів.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вагомий дослідницький внесок з питань співпраці України та міжнародних фінансових установ мають, зокрема, вчені Опарін В.М., Патица Н.І., Козик В.В., Рогач О.І.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Через 20 років після приєднання до Світового Банку Україна досі здійснює перехід до сучасної ринкової економіки, причому багато необхідних політичних документів наразі не опрацьовано й не запроваджено у практику. Хоча основний тягар реформування у сфері державної політики лягає на позики на підтримку політики розвитку, тоді як інвестиційні проекти мають на меті реалізацію цієї політики та усунення вузьких місць, усі проекти необхідно точно пристосовувати до зміни тенденцій, характерних для порядку денного та політичної системи України. Це питання є найкритичнішим для трансформаційних проектів і проектів з розбудови інституційного потенціалу у сферах державного управління, соціального захисту, комунальних послуг і земельної реформи. Зважаючи на те, що цикл формулювання політики є коротшим за цикл реалізації проекту, для свого розв'язання проблема потребує наведення мостів між тим часом, коли було розроблено проект, та тими роками, протягом яких триває його реалізація, щоб усунути ризик невідповідності проектів швидкозмінній державній політиці

Формулювання мети і завдання дослідження. Мета: на основі аналізу діяльності Групи Світового банку визначити сучасний стан і тенденції розвитку партнерства Світового банку та України. Завдання дослідження: на основі аналітичних досліджень і теоретичних напрацювань окреслити перспективи такої співпраці в майбутньому.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Оскільки реформи в Україні тривають досі, а підхід до їхнього здійснення не є системним, Україна має сильне прагнення навчатися, і українська влада сприймає Світовий Банк як лідера у цьому процесі. Такий підхід передбачає подальше докладання зусиль інститутом Світового банку та подальше надання аналітично-дорадчої допомоги для розширення обізнаності й розуміння, а також використання дієвих інструментів з метою впровадження реформ і кращого ознайомлення з відповідними інституціями, й налагодження стосунків до започаткування нових кредитних проектів задля уникнення виділення великих коштів на реалізацію проектів, які скасовуються або виявляються невдалими через брак спільного розуміння напрямків його реалізації.

Досягнення у сфері поліпшення врядування за певними напрямками реалізації програми Банку підживалися загальним погіршенням показників корупції. Таке погіршення ситуації вказує на необхідність перегляду Групою Світового банку свого підходу до розв'язання проблем урядування. Новий підхід повинен активізувати зусилля у тих сферах, де був досягнутий поступ та оновити основні діагностичні дослідження і поглибити їх для конкретних секторів. Крім того, залежно від результатів оцінки можливих варіантів, доцільно розглянути можливість застосування у новій СПУ заходів, прямо орієнтованих на сторону попиту, із можливим застосуванням аналітичних продуктів у тих секторах, де не планується надання кредитів, та включення відповідних заходів до інвестиційних проектів на муніципальному рівні. Протягом багатьох років здійсненню інвестиційних проектів заважали проблеми з готовністю. У деяких випадках первісні плани реалізації були або нереальними, або неповними.

Проблема необізнаності української влади з правилами Банку загострюється браком докладних технічних специфікацій; сегментацією проектів, через яку на проведення робіт, менш придатних для проведення міжнародних конкурентних торгів, проводяться міжнародні, а не національні конкурентні торги; необхідністю укладання масштабних договорів на постачання ІТ, складних за своєю природою. Розроблення комплексних інформаційних систем вимагає не лише почуття відповідальності з боку замовників, але й належного управління процесами закупівель із повним використанням усього простору для маневру, який дозволяється посібником Банку з питань ІТ, та приділенням належної уваги питанням розроблення проектів та укладання договорів як Банком, так і владою. Для здійснення закупівель потрібне реалістичне перспективне планування та ретельне управління виконанням договорів.

Більшість інвестиційних проектів МБРР в Україні здійснювалися «з нуля», тобто виконавці брали кредити вперше з усіма ризиками, обумовленими необізнаністю з процедурами Банку та необхідністю ретельного та уважного моніторингу й контролю. Старі помилки у розробленні структури проектів роблять засвоєння цієї інформації ще складнішим, тому їх слід уникати, а дотримання передової практики слід заохочувати. При цьому необхідно вживати заходів для:

- забезпечення належних позицій виконавця у загальній бюрократичній структурі з метою гарантування легітимності на етапі реалізації та наявності необхідних політичних та (або) операційних повноважень;
- утворення групи впровадження проекту, яка доповнювати функції інших підрозділів виконавця;
- обмеження підтримки тими заходами, які мають критичне значення для досягнення цілей, орієнтованих на розвиток, без здійснення непотрібної (хоч і корисної) діяльності, яка загострює проблеми з координацією дій;
- роботи в одному секторі з одним державним органом в умовах обмеженого потенціалу реалізації проекту;
- усвідомлення того, що справи можуть піти погано навіть за належного розроблення проекту. Важливу роль відіграють поступовість та якість управління проектами та залучення працівників Банку в країні та штаб-квартирі. Невпинний нагляд на місцях у поєднанні зі вчасною передачею фахового досвіду завжди мав критичне значення; на практиці, це давало змогу виконавцеві проекту працювати в умовах постійних змін політичної ситуації та компромісів.

Спірні підсумки виконання програми реформ в Україні обумовлені трьома головними причинами: успадкованими промисловими активами та природними ресурсами, що зменшувало стимули до реформ, поступовим зниженням довіри суспільства до держави та більшості державних установ і відсутністю міцного зовнішнього «якоря» для процесу реформування. Успадковані Україною потужності в металургійній і хімічній промисловості, доходи від транспортування енергоресурсів з Росії до Європи та величезні ресурси родючої землі призвели до формування економічних рент, що дало Україні змогу хаотично розвиватися без здійснення глибоких реформ. Зосередження цих рент у руках кількох привілейованих місцевих бізнесменів зумовило масштабну «приватизацію» держави та стало однією з причин підриву довіри населення.

Відсутність довіри до держави весь час негативно впливала на підтримку населенням економічних реформ. Економічний спад початку 1990-х років, зумовлений переходом до ринкових умов, мав важкі наслідки. На відміну від країн з перехідною економікою — не членів СНД — Україна не змогла скористатися таким

серйозним засобом підтримки, як перспектива членства у ЄС, яка могла б стати потужним стимулом для реформ.

Економіка України продовжує бути вразливою, і багато сфер соціально-економічної діяльності потребують докорінних реформ. Упродовж останніх 20 років не бракувало стратегічних концепцій і державних програм з реалізації значного економічного потенціалу України. Однак виконання цих програм розчарувало, і їх результати весь час були гіршими від очікуваних.

Традиційні джерела економічного зростання України практично вичерпані, а економічні ризики є значними. Без залучення ПІІ та стимулювання внутрішніх інвестицій і приватного підприємництва Україна ризикує повторити попередні цикли стрімких піднесень і спадів, упускаючи можливості догнати своїх західних сусідів. У світовій економіці на своїх традиційних ринках Україна ризикує програти своїм азійським конкурентам. Нинішнє нестабільне міжнародне економічне середовище лише загострює ці ризики.

Хоча у регуляторній сфері було досягнуто певного прогресу, бар'єри для успішного ведення бізнесу є високими. Україна потрапила в пастку субоптимальної рівноваги (для якої характерне самозбереження) високих вхідних бар'єрів для бізнесу, низького рівня конкуренції, слабких стимулів до впровадження нових технологій, недостатньої диверсифікації та складності експорту, високої залежності від товарних цін та страху чиновників перед зменшенням ренти у разі, якщо буде знижено вхідні бар'єри для бізнесу. Практика жорсткого адміністративного управління є перешкодою для ринкової конкуренції та оскарження рішень, створює корупційні можливості та, зрештою, завдає збитків економіці. Найсильніший негативний вплив регуляторні бар'єри чинять на малі і середні підприємства та на прихід іноземного капіталу. Для України характерна дуже мала кількість виходу на ринок нових приватних підприємств порівняно з іншими країнами з перехідною економікою, що істотно знижує можливості для підвищення продуктивності, диверсифікації економіки та створення робочих місць.

Частка тіньової економіки в Україні — одна з найвищих у світі. За даними міжнародних порівняльних досліджень, тіньова економіка України становила близько 55 % ВВП (у середньому протягом 1999—2007 років) і була 145 за величиною серед 151 країн, для яких було здійснено оцінки тіньової економіки.

Корупція та «приватизація» держави загально визнано вважаються основною перешкодою для розвитку. Україна постійно посідає низькі місця за найважливішими показниками урядування. Низка індикаторів, таких як Індекс економічної свободи організації Heritage Foundation та Індекс сприйняття корупції організації Transparency International, свідчать про подальше погіршення ситуації упродовж останніх трьох років.

Україна останнім часом посилила свою правову базу, яка сто сується боротьби з корупцією. Ухвалене нещодавно антикорупційне законодавство створює базу для боротьби з корупцією, і Указ Президента «Про національну антикорупційну стратегію на 2012—2015 роки» забезпечує дорожню карту для України із впровадження багатьох рекомендацій ОЕСР і групи країн GRECO Ради Європи. Найсерйознішими слабкими місцями залишаються відсутність правил для обов'язкового розкриття фінансової інформації державними посадовцями та відсутність компетентного антикорупційного органу з правом забезпечення дотримання законодавства. Окрім того, переговори про глибоку і всеохопну угоду про ЗВТ і пов'язаний з ними прогрес у регуляторній реформі, зокрема, ухвалення нового рамкового законодавства про державні закупівлі, а також вдосконалення системи ліцензування і сертифікації створюють можливості для зменшення загроз, пов'язаних з корупцією у цих сферах.

Україна зробила низку кроків у поліпшенні доступу до інформації. Закон про доступ до інформації, прийнятий на початку 2011 року, відповідає найкращим міжнародним практикам і означає великий крок уперед, незважаючи на його непослідовне впровадження досі. Україна взяла на себе зобов'язання приєднатися до ініціативи Партнерства «Відкритий уряд» і розпочала внутрішні консультації щодо підготовки Національного плану дій.

Система закупівель і система фінансового менеджменту в Україні є ризикованими, проте прийнятними за умови належного управління ними. Згідно з оцінкою Огляду державних видатків і фінансової звітності, виконаною у 2007 році, показники України є дещо вищими від середніх у нижній категорії країн з середнім рівнем доходів. Внутрішній аналіз Світового банку, виконаний у рамках підготовки до СПУ, виявив слабкі місця у системах закупівель і фінансового управління, однак дав змогу зробити висновок, що подальше кредитування Світового банку можливе за умови приділення належної уваги заходам із пом'якшення ризи-

ку. Закон про державні закупівлі, прийнятий у 2010 році, із змінами, внесеними до нього у 2011 році, відповідає європейським стандартам і одержав позитивні відгуки експертів Світового банку та міжнародних експертів, хоча фактичне впровадження цього закону лише розпочалося. В Україні спостерігаються хороші показники у сфері доступу до бюджетної інформації, за рейтингами Ініціативи відкритих бюджетів. Загальні висновки щодо цілей СПУ залишаються без змін, однак повторна оцінка ризиків впровадження для структурних реформ, пов'язаних з недоліками урядування, змусила Світовий банк призупинити кредитування у рамках Позик на підтримку політики розвитку до часу, поки Уряд не продемонструє свого твердого наміру вирішити проблеми урядування.

Україна має широку систему соціального захисту та витрачає значну частку ВВП на програми соціальної допомоги, не пов'язані із сплатою внесків, у тому числі на програми перевірки доходів. Однак за показниками адресності соціальної допомоги загалом Україна не посідає високого місця в групі країн з перехідною економікою внаслідок того, що висока частка державних витрат розподіляється через програми з невисокою адресністю. Близько 24 % загальних державних витрат досягає найбільш вразливих 10 % населення і лише 37,4 % витрат на соціальну допомогу спрямовується до найбільш вразливих 20 % населення. Система охорони здоров'я України є затратною і результати її роботи — незадовільними. Показники смертності дорослих осіб в Україні (особливо серед чоловіків) належать до найвищих у світі. Сектор житлово-комунальних послуг в Україні потерпає від недостатнього обсягу інвестицій і неналежного утримання протягом десятиліть, що є однією з причин погіршення якості життя. Дефіцит інвестицій у комунальні підприємства водопостачання та водовідведення є значним.

Отже, Україна має низку проблем, які потребують негайного вирішення та вони існують в усіх сферах її діяльності: державні реформи, економічний розвиток, соціальний захист населення, екологічні ризики, освіта охорона здоров'я, а досвід Світового банку може допомогти у їх вирішенні.

Для вирішення окреслених проблем можна запропонувати такі кроки.

1. Потрібно звертати більшу увагу на ризики реалізації програми, які негативно впливають на показники кредитного порт-

феля. На етапі підготовки проектів слід приділяти більшу увагу їх готовності до впровадження, тому що неналежна підготовка технічних завдань і пакетів закупівель є однією з причин значних затримок із освоєнням кредитних коштів. Доцільно частіше застосовувати однотипні операції та додаткове фінансування успішних проектів.

2. Ризики, пов'язані з частими змінами політики, неефективним урядуванням і неузгодженістю в реалізації політики, необхідно пом'якшувати за допомогою попередньо виконаних діагностичних досліджень ефективності урядування і заходів із розбудови широкого консенсусу щодо узгодженої «дорожньої карти» змін у кожному секторі та для забезпечення більшої гнучкості у згортанні діяльності в разі змін відповідної політики.

3. Діяльність з розбудови попиту на ефективне урядування треба розширювати та поєднати з фінансуванням та аналітично-дорадчою допомогою Світового банку. Більше зусиль необхідно докладати до залучення організацій громадянського суспільства до розроблення і моніторингу політики та інвестицій, яким надає підтримку Банк.

4. У відповідь на ризики для реалізації програми та врахувавши уроки попередньої СПУ Світовий банк пропонує калібрований підхід до фінансової допомоги. Обсяги фінансування і спектр інструментів збільшуватимуться у разі прискорення реформ, поліпшення урядування і готовності клієнта використати фінансування і знання Банку. Водночас, кредитне фінансування буде залишатись помірним.

5. Україна потребує поглиблення структурних реформ у багатьох сферах, включаючи бізнес-клімат, регулювання фінансового сектора, енергетичний сектор, управління державними фінансами і бюджетно-податкову політику. Стратегія каліброваної допомоги залишає простір для перегляду в майбутньому сум кредитування у бік їхнього збільшення шляхом включення до програми ППР, які підтримуватимуть заходи реформ у вказаних сферах. Можливе оперативне надання Другої програмної позики на реабілітацію фінансового сектора та започаткування у 2013—2015 фінансових роках нової міжсекторної програми ППР на підтримку підвищення ефективності урядування та конкурентоспроможності економіки.

Непослідовне впровадження попередніх реформ і серйозні проблеми з урядуванням створюють для Світового банку не-

прийнятні ризики у разі надання прямої бюджетної підтримки. Керівництво України усвідомлює необхідність більшої послідовності та взяло на себе зобов'язання виконати програму, яка спрямована на розв'язання кількох найсерйозніших проблем державного урядування: державні закупівлі, відшкодування ПДВ, прозорість у енергетичному секторі, регулювання бізнесу і бюрократична тяганина, а також державне фінансування фінансових установ-банкрутів. Уряд України і Світовий банк спільно оцінюватимуть прогрес у цих сферах, щоб визначити, чи можна поновити кредитування ППР [1].

Пропонована Програма, незалежно від її обсягу та інструментів кредитування, буде ґрунтуватися на ретельних діагностичних дослідженнях. Аналітично-дорадчу допомогу буде зосереджено на поглибленні розуміння Банком ключових питань, які впливатимуть на успішність виконання теперішнього та планованого в майбутньому портфелів інвестиційних проектів і на діалозі з Урядом України щодо цих питань. Окрім того, буде продовжено профільні діагностичні дослідження у сферах фіскальної політики, управління державними фінансами, стабільності та розвитку фінансової системи. Аналітично-дорадчу допомогу у нових сферах, у яких Світовий банк нині не веде діяльності та не планує її вести в найближчому майбутньому, очевидно, буде обмежено. Це передбачає звуження обсягу адвокаційної роботи за межами основних сфер, визначених у програмі Банку, і відображає дедалі значніші обмеження в ресурсах. Нині можливості для надання відшкодуваної технічної допомоги є низькими, проте вони активно вивчатимуться, включаючи оптимальне використання взаємовигідної взаємодії з іншими донорськими програмами, зокрема, з програмою технічної допомоги ЄК [2].

Світовий банк коригує свою Програму відповідно до зміни економічного середовища та пріоритетів Уряду на надає усю можливу підтримку. Але тут постає ще одна важлива проблема — нераціональне використання отриманих коштів. Без проведення економічних перетворень фінансова підтримка Світового банку та загалом усіх міжнародних фінансових організацій не має сенсу, бо в цьому разі позичкові кошти використовуватимуться на фінансування лише поточних проблем, які без реформування економіки знову нагромаджуватимуться і перетворюватимуться у додатковий тягар.

Отже, досвід взаємодії України зі Світовим банком підтверджує необхідність істотного удосконалення її форм і механізмів. Загалом, Україна дуже залежна від зовнішніх джерел фінансування та на сьогодні має величезний показник зовнішнього державного боргу. Саме тому головним завданням країни має стати його мінімізація, через збільшення власних фінансових ресурсів та поліпшення інвестиційного клімату. В основу фінансової стратегії необхідно покласти досягнення оптимального співвідношення між внутрішніми та зовнішніми джерелами фінансування потреб економічного та соціального розвитку.

Сполучені Штати Америки є одним із засновників Банку. Вони мають надзвичайно сильний вплив на Групу СБ. США володіють найбільшою часткою голосів, яких достатньо для блокування будь-якого рішення, що вимагає кваліфікованої більшості голосів, та керують призначенням президента банку. Державне казначейство США виділяє значні кошти для перевірки діяльності Банку, а оскільки Банк розташований у Вашингтоні, представники уряду США постійно співпрацюють із його службовцями. Однак буде не зовсім правильно говорити, що США беззаперечно домінують у Банку, хоч частка голосів у МБРР становить 16,21 %, а в МАР 10,32 %.

США одна із найбільших країн — донорів Групи Світового банку. Траст-фонди фінансують операції на рівні країни, заходи з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, ініціативи в області накопичення та поширення знань, консалтингові послуги та колективні дії в різних країнах за рішенням пріоритетних проблем глобального масштабу, таких, як зміна клімату, розвиток охорони здоров'я та забезпечення продовольчої безпеки.

Фінансові посередницькі фонди залучають кошти різних державних і приватних структур для підтримки міжнародних ініціатив; вони дають міжнародному співтовариству можливість приймати безпосередні та скоординовані заходи щодо вирішення пріоритетних завдань глобального масштабу. Більшість ФПФ надають підтримку глобальним програмам, часто спрямованим на забезпечення глобальних суспільних благ, зокрема, на боротьбу з інфекційними захворюваннями та наслідками зміни клімату. У центрі уваги недавно створених ФПФ знаходяться і такі проблеми, як продовольча безпека.

США займають перше місце за обсягом внесків до цільових фондів Групи Світового банку, починаючи з 2008 року. Основні

американські пріоритети включають сприяння боротьбі з корупцією, яка є однією з найбільших перешкод на шляху економічного і соціального розвитку; боротьбі з хворобами та сприяння поширенню екологічно чистої енергії; великий акцент США роблять на підзвітності та прозорості урядування.

Серед цільових фондів, які підтримуються США можна виділити:

- Цільовий фонд реконструкції Афганістану;
- Глобальний фонд боротьби зі СНІДом, туберкульозом і малярією;
- Фонд підтримки світового сільського господарства і програми продовольчої безпеки;
- інвестиційні фонди, що займаються проблемами клімату.

Разом із США Угоду про заснування підписували Бельгія, Німеччина, Великобританія, Канада, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Ісландія, незабаром приєдналась Данія.

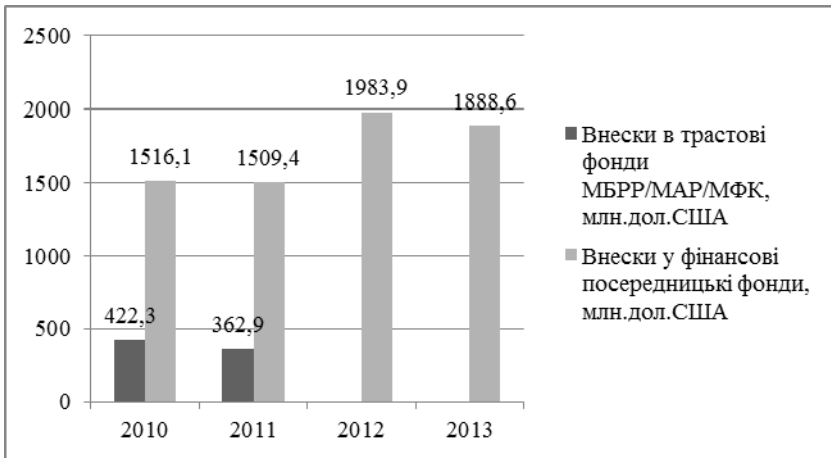

Рис. 1. Внески США у фонди Групи Світового банку, млн дол.США [3]

Данія стала членом Міжнародного банку реконструкції та розвитку — Світового банку — у 1946 році і була однією з перших країн, що отримали кредит на відновлення країни після Другої світової війни. Загалом від Світового банку країна отримала три позики: на реконструкцію економіки після війни (1946 р.) та дві

на реконструкцію системи передачі електроенергії (1959 р. та 1963 р.) на загальну суму 85 млн дол. США. Наряду із Данією перші кредити було надано Франції (перший кредит в історії Банку), Нідерландам, Люксембургу.

Сьогодні Данія є членом п'яти установ, які утворюють Групу Світового банку. Данія і Світовий банк співпрацюють з іншими урядами країн-членів для фінансування проєктів, розробки політики та реалізації програм, що мають на меті покінчити з бідністю в країнах, що розвиваються.

На рис. 2 бачимо динаміку обсягу вкладень коштів Данії у фонди Світового банку. Країна посідає досить високе місце за рівнем соціального розвитку та соціального захисту населення, тому вкладення в основному здійснюються у фонди, що займаються реалізацією програм соціального розвитку, а також у фонди, що фінансують вирішення екологічних проблем і проблем клімату.

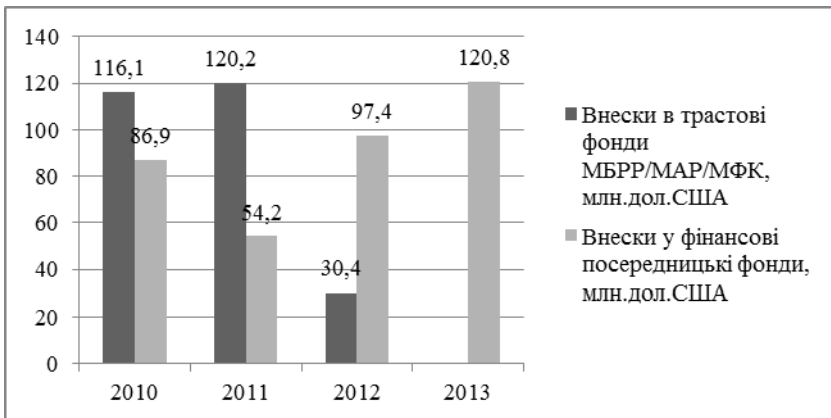

Рис. 2. Внески Данії у фонди Групи Світового банку, млн дол.США [3]

За класифікацією Світового банку Польща належить до країн з високим рівнем доходу, надані цій країні кошти наведені на рис. 3.

Польща була однією із країн-засновниць Світового банку та завдяки його підтримці здійснила перетворення, що дозволили вступити до Європейського Союзу. Такі об'єми коштів пояснюються бажанням країни повністю інтегруватися до європейського співтовариства.

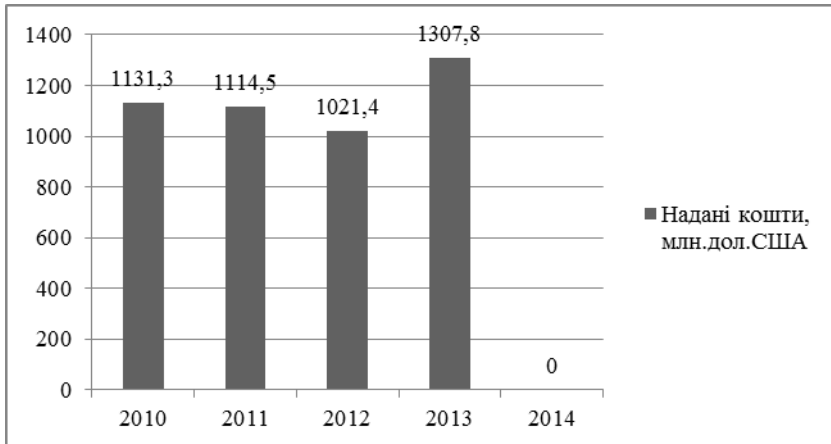

Рис. 3. Надані МБРР кошти Польщі за період 2010—2014 рр. [4]

Рис. 4. Структура портфелю проектів Польщі за статусом [4]

Загалом реалізовано 58 проектів на суму 16,3 млрд дол. США. Активними є лише 3 проекти, два з яких стосуються охорони навколишнього середовища та у фінансовому секторі. Бачимо, що кількість анульованих проектів менша, ніж в Україні та Росії.

З рис. 5 бачимо, що структура портфелю проектів за галузями відрізняється від структури портфелів Росії та України.

Рис. 5. Структура портфелю проектів Польщі за секторами [4]

Тут проглядається орієнтація на соціальні послуги та більше на соціальний розвиток, ніж економічний (хоча одного без іншого не існує).

Економічне зростання в Польщі за останні десятиліття ґрунтувалось на застосуванні існуючих технологій і процесів в нових умовах, де їх ринкові та комерційні особливості не завжди були добре відомі. За цей період у країні було здійснено ряд економічних і соціальних реформ, які допомогли перетворити польську економіку, і дозволили Польщі з вражаючою швидкістю наздогнати інших країн — членів ЄС.

Україна володіє величезними сільськогосподарськими ресурсами, однак сільськогосподарський сектор України страждає від непослідовної державної політики, втручання у внутрішні та експортні ринки на користь окремих підприємств і від неспроможності забезпечити виконання контрактів, що значно підвищує витрати на фінансування і закриває доступ до будь-яких банківських кредитів для більшої частини середніх за розміром господарств.

➤ Послідовні та надійні сигнали у сфері сільськогосподарської політики є необхідними для України, щоб вона могла скористатися своїм агропотенціалом. Землі сільськогосподарського призначення, хоча й формально приватизовані на початку 2000-х років, не можна продавати й купувати. Хоча ринок оренди є досить

розвинути, земля є недооціненою і, отже, стимули до інвестицій у підвищення продуктивності земель є слабкими (останніми роками спостерігалося збільшення інвестицій у сектор великих агрохолдингів). Влада, щоб залучити інвестиції, планує скасувати мораторій на продаж землі, однак є обґрунтовані побоювання того, що загальна невідповідність земельного ринку може призвести до заниженої оцінки землі і до зосередження, у кінцевому підсумку, великих площ родючої землі в руках інсайдерів зі зв'язками у владі.

➤ Економіка України забезпечує значно вищі показники обсягів транспортних перевезень порівняно з її ВВП, ніж будь-яка інша країна Європи, що зумовлено важливою роллю сільського господарства і важкої промисловості. Транспортна система України має істотний потенціал для поліпшення сукупної продуктивності і регіональної конкурентоспроможності, однак потребує великих інвестицій у автошляхи та залізниці. Згідно з оцінками Світового банку, Україна мусила б витратити близько 1,5 % ВВП лише на утримання автошляхів, а потреба в інвестиціях становить приблизно 5 млрд дол. США на наступні 10 років.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. За вдалого завершення СПУ 2012—2016 рр. Україна, наслідуючи приклад оглянутих країн, зможе заручитися підтримкою Світового банку у реформуванні за такими напрямками:

1. Підвищення ефективності державної системи фінансового управління. Основним завданням має стати встановлення ряду чітких правил, які зможуть стати орієнтиром для здійснення бюджетної політики в середньостроковій перспективі і стримувати тиск на користь неприйнятної збільшення витратів

2. Вдосконалення нормативної бази та механізмів нагляду у фінансовому секторі та поліпшення ринкової інфраструктури. Нагальних змін законодавства потребують такі сфери, як держано-приватне партнерство, фондовий ринок, інвестиційна діяльність нерезидентів на території України.

3. Розширення і поглиблення фінансового сектора і збільшення доступу до фінансування. Підприємства можуть залучати великі обсяги коштів через IPO та розміщення власних боргових цінних паперів.

4. Впорядкування та спрощення процедур ведення бізнесу та нарощування потенціалу з моніторингу та встановлення показників ефективності нормативних положень у сфері підприємництва.

Це сприятиме підвищенню конкуренції та, як наслідок, підвищенню якості товарів і послуг.

5. Попередній напрямок сприятиме нарощуванню потенціалу з розробки та впровадження програм з інновації та диверсифікації. В сучасному світі інновації є рушієм розвитку, тому велику частку коштів розвинені держави витрачають на сприяння інноваційній діяльності.

6. Вдосконалення нормативної бази та механізмів нагляду у фінансовому секторі та поліпшення ринкової інфраструктури. Група Світового банку може допомогти у розробці рекомендацій з метою впровадження практики управління капіталом і ліквідністю та надавати консультаційні послуги з даного питання.

7. Розширення доступу до якісної інфраструктури та підвищення якості послуг інфраструктури, в тому числі, за рахунок більш активного залучення приватного сектора до фінансування та управління інфраструктурою.

8. Удосконалення системи управління екологічними ризиками і природними ресурсами. Уряд має поліпшити природоохоронну систему з метою вирішення таких проблем, як зростаючі екологічні ризики і забруднення навколишнього середовища.

9. Повніший облік інтересів соціально вразливих груп населення. Зберігається проблема нерівності доступу до соціальних послуг (особливо для сільських жителів) серед різних груп населення за рівнем доходів. Група Світового банку може допомогти розробити план дій стосовно її реформування та втілити його у життя.

10. Підвищення якості та поліпшення доступу, адресності, покриття та ефективності соціальних послуг з метою розвитку людського потенціалу. Світовий банк може допомогти аналітично-консультаційною роботою, допомагаючи виявити слабкі місця та розробити програму реформування.

11. Нарощування потенціалу системи професійної освіти з підготовки кадрів з відповідним рівнем кваліфікації з метою підвищення їх конкурентоспроможності.

Бібліографічний список

1. Стратегія партнерства МБРР з Україною на період 2012–2016 фінансових років / [Електронний ресурс]. — Режим доступу до матеріалів: <http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer>

/WDSP/IB/2012/06/06/000386194_20120606032218/Rendered/PDF/662790UKRAINA00CPS0full0report0UKR.pdf

2. Багатостороння агенція з гарантій інвестицій. Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. — Режим доступу до матеріалів: <http://www.miga.org>

3. Міжнародна фінансова корпорація. Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. — Режим доступу до матеріалів: <http://www.ifc.org>

4. Стратегія партнерства Групи Світового банку та Польщі на 2014—2017 рр. / [Електронний ресурс]. — Режим доступу до матеріалів: http://wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2013/07/16/000112742_20130716121303/Rendered/PDF/776280PL0CAS0P00Box3780B00PUBLIC0.pdf

References

1. StrategIya partnerstva MBRR z Ukrayinoyu na perIod 2012–2016 fInansovih rokIv/ [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu do materialiv: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2012/06/06/000386194_20120606032218/Rendered/PDF/662790UKRAINA00CPS0full0report0UKR.pdf [In Ukrainian]

2. Multilateral Investment Guarantee Agency / [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu do materialiv: <http://www.miga.org> [In English]

3. International Finance Corporation/[Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu do materialiv: <http://www.ifc.org> [In English]

4. StrategIya partnerstva Grupi SvItovogo banku ta Polschi na 2014-2017 rr. / [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu do materialiv: http://wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2013/07/16/000112742_20130716121303/Rendered/PDF/776280PL0CAS0P00Box3780B00PUBLIC0.pdf [In Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 20 жовтня 2015 р.

УДК 336.71

Смирнова Ольга Олеговна,

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри банківських інвестицій ГВУЗ «КНЭУ імені Вадима Гетьмана»
(03680, Україна, Київ, проспект Перемоги 54/1)
E-mail: o.smirnova@ukr.net

Никитин Андрей Валерієвич,

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри менеджмента банківської діяльності ГВУЗ «КНЭУ імені Вадима Гетьмана»
(03680, Україна, Київ, проспект Перемоги 54/1)
E-mail: avnikitin@ukr.net

Пути совершенствования сотрудничества Мирового банка и Украины

В статье рассматривается современное состояние сотрудничества Мирового банка с ведущими странами мира. Авторы анализируют специфику такого сотрудничества с Польшей, Данией, США в течение нескольких лет. Отдельное внимание авторов посвящено особенностям сотрудничества с Украиной в условиях глубокого экономического кризиса и возможностям использования иностранного опыта в отечественных условиях. В статье детально рассмотрен опыт Польши при использовании средств Мирового банка в разных отраслях экономики и эффективность их использования. Определены пути совершенствования сотрудничества Мирового банка и Украины в соответствии с требованиями Мирового банка для европейских стран.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *Мировой банк, инвестиции, инвестиционный потенциал.*

UDC 336.71

Smirnova Olga Olegivna,

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of bank investment Department
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
(54/1, Peremohy Av., Kyiv, Ukraine, 03680)

E-mail: o.smirnova@ukr.net

Nikitin Andrii Valerijovitch,

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of bank management Department
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
(54/1, Peremohy Av., Kyiv, Ukraine, 03680)

E-mail: avnikitin@ukr.net

Ways of perfection of collaboratoin of World Bank and Ukraine

In the article it is examined the modern state of collaboration of the World Bank with leading countries of the world. Authors analyze the specific of such collaboration with Poland, Denmark and the USA during few years. Separate attention of authors is devoted to the features of collaboration with Ukraine in the conditions of deep economic crisis and possibilities of application of foreign experience in domestic terms. In the article, the experience of Poland is analyzed in details in relation with brining in the World Bank money in different industries of economy and efficiency of their use. Certain directions of perfection of collaboration of the World Bank for European countries are determined.

KEY WORDS: *World Bank, investments, investment potential.*